

Adrianna Chibowska, Karolina Brylska

**Sprawozdanie z konferencji
„Political Communication
in the Era of New Technologies”,
Warszawa, 22–23 września 2011 r.**

SPRAWOZDANIA

W dniach 22–23 września 2011 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się konferencja naukowa zatytułowana *Political Communication in the Era of New Technologies*. Konferencję zorganizowały wspólnie Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, Instytut Nauk Politycznych i Instytut Dziennikarstwa UW. Wydarzenie zgromadziło prawie 100 badaczy komunikacji politycznej z 25 krajów i 6 kontynentów.

Konferencja podzielona była na dwie części: sesję plenarną, podczas której swoje prezentacje przedstawili światowej sławy specjaliści komunikacji publicznej, oraz część panelową, w której w 15 sesjach tematycznych badacze dyskutowali nad fenomenem nowych mediów. W kilku panelach organizatorzy konferencji wprowadzili nowe, rzadko dotąd wykorzystywane rozwiązanie technologiczne – miano-

wicie łączenie przez komunikator internetowy skype. Umożliwił on prelegentom nieobecnym na konferencji wygłoszenie referatów oraz udział w dyskusji.

Konferencję rozpoczęła prezes zarządu PTKS prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, witając przybyłych gości i przedstawiając ideę wydarzenia. Następnie słowa powitania do obecnych skierowali: prorektor UW ds. badań naukowych i współpracy z zagranicą prof. dr hab. Włodzimierz Lengauer, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych prof. dr hab. Teresa Sasińska-Klas oraz Garigin Chugaszyan, członek Komitetu Sterującego ds. Mediów i Nowych Usług Komunikacyjnych (CMDC) Rady Europy.

Podczas ceremonii otwarcia wręczono dwa istotne wyróżnienia. Dr Agnieszka Turska-Kawa otrzymała nagrodę PTKS za Najlepszą Pracę

Doktorską 2010 z zakresu nauki o komunikowaniu, natomiast dr Karol Jakubowicz został wyróżniony honorowym członkostwem Political Communication Association. Dr Jakubowicz, ekspert w dziedzinie mediów elektronicznych wielu instytucji badawczych i organizacji międzynarodowych (m.in. Rady Europy i Unii Europejskiej), wygłosił wykład inauguracyjny dotyczący fundamentalnego zagadnienia wpływu nowych mediów na kondycję demokracji. Dr Jakubowicz zwrócił uwagę na łatwo dostrzegalne zjawisko osłabienia instytucji demokratycznych. Zaznaczył jednak, że Internet nie stanowi na ten problem remedium – nie jest bowiem w stanie ani naprawić, ani ustanowić nowych demokratycznych mechanizmów i procesów.

Po wykładzie odbyły się dwie sesje plenarne. Pierwsza, prowadzona przez prof. dr. hab. Jerzego Olędzkiego poświęcona była znaczeniu nowych technologii dla nowoczesnych procesów komunikowania. W jej ramach wygłoszone zostały dwa interesujące wystąpienia. Profesor Barbara Pfetsch z Wolnego Uniwersytetu Berlina analizowała demokratyczny potencjał komunikacji internetowej w zachodnich demokracjach. Zaznaczyła, że Internet może wzmacniać aktorów politycznych wykluczonych z dyskursu, ale jedynie pod warunkiem interakcji z mediami tradycyjnymi. Zdaniem badaczki Internet jako taki powieła jedynie struktury władzy ustalone w mediach tradycyjnych. Związki między tradycyjnymi a nowoczesnymi mediami profesor Pfetsch opisała, relacjonując wyniki ostatnich ba-

dań empirycznych i najnowsze modele teoretyczne (jak choćby koncepcję hybrydyzacji mediów A. Chadwicka).

W kolejnej prezentacji profesor Frank Esser z Uniwersytetu w Zurychu skoncentrował się na zagadnieniu wpływu kontekstu i otoczenia polityczno-społecznego na praktyki kampanijne i strategie wyborcze kandydatów i partii. Analizował słabe punkty realizowanych obecnie badań komparatywnych w tej sferze, wskazując analizę *Global Political Consultancy Survey* autorstwa F. Plasser i G. Plasser jako najlepszą metodologicznie i jednocześnie dowodzącą, że kontekst narodowy i polityczny odgrywa istotną rolę w kształtowaniu komunikacji politycznej. Frank Esser skonkludował, że ten rodzaj badań byłby łatwiejszy, jeśli analitycy wykazywaliby więcej konsekwencji, kumulatywności i dążenia do standaryzacji tak na poziomie projektowania, jak i realizowania eksperymentów.

Druga sesja plenarna zatytułowana była *Nowe technologie jako narzędzie i wyzwanie dla komunikacji politycznej*. W tej części jako pierwszy głos zabrał Wolfgang Donsbach z Drezdeńskiego Uniwersytetu Technologicznego. Jego wystąpienie poświęcone było istocie procesu deliberacji w dobie coraz szerszego zastosowania Internetu. Profesor Donsbach argumentował, iż deliberacja wymaga społecznego zaangażowania, potrzebuje uczestnictwa obywateli zainteresowanych sprawami publicznymi, ale także obywateli dysponujących odpowiednim zasobem informacji. Akcentując właściwości nowych mediów, zaproponował trójwymiarową analizę roli Internetu, od-

wołując się do prowadzonych przez siebie badań dotyczących świadomości, wiedzy i źródeł informacji politycznych pozyskiwanych przez społeczeństwo niemieckie. Na tym etapie badań sformułował on dwa wstępne wnioski. Po pierwsze, świadomość wydarzeń politycznych i wiedza na ich temat są ściśle powiązane z wiekiem badanych. Po wtóre, rola Internetu jako źródła pozyskiwania konkretnych, szczegółowych informacji bywa przeceniana. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż Wolfgang Donsbach wraz z zespołem kontynuuje przedsięwzięcie badawcze, realizując dalsze cele projektu, m.in. dokonując analiz jakościowych.

Drugim mówcą tej części konferencji był Philippe J. Maarek (University Paris Est – UPEC). Swoje wystąpienie poświęcił analizie próby ujednolicenia polityki komunikacyjnej francuskiego rządu i ściślejszego związania jej z Pałacem Elizejskim. W ocenie profesora Maareka poszczególne działania firmowane bądź inicjowane przez samego prezydenta Nicolasa Sarkozy'ego, nie tylko nie przyniosły poprawy wizerunku głowy państwa, ale go wręcz pogorszyły. Negatywny efekt tych zabiegów wzmocniony rażącą siłą Internetu Philippe Maarek określił mianem *efektu rollercoastera* (*rollercoaster effect*). Ponadto, prelegent zwrócił uwagę na fakt, iż silna personalizacja politycznej komunikacji Nicolasa Sarkozy'ego, która przyniosła mu zwycięstwo w wyborach prezydenckich 2007 r., jest obecnie nieefektywna. Zdaniem Philippe Maareka Nicolas Sarkozy nie znalazł jeszcze odpowiednio wyważonej stra-

tegi komunikowania się z obywatelami.

Ostatnim mówcą w tej sesji była Katrin Voltmer z Uniwersytetu w Leeds, rozważająca rolę technologii komunikacyjnych w procesie demokratyzacji. Analizując korzyści i zagrożenia wynikające z adaptowania różnych technologii dla potrzeb komunikowania politycznego, badaczka posłużyła się perspektywą historyczną. Przemiany demokratyczne w Europie Środkowo-Wschodniej następujące na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych Katrin Voltmer określiła mianem pierwszych rewolucji telewizyjnych. Opisując zaś wydarzenia Pomarańczowej Rewolucji na Ukrainie, zwracała uwagę na marketingowy wydźwięk tych działań, mający na celu zwrócenie uwagi międzynarodowych mediów na sytuację w Kijowie. Analiza irańskiego powstania pozwoliła natomiast prelegentce uwypuklić kwestię potencjału informacyjnego Internetu i mediów społecznościowych, jak i zagadnienie wiarygodności nowych mediów. Katrin Voltmer przedmiotem swojego badania uczyniła także wydarzenia w Tunezji, Egipcie i Syrii. Tak szeroka analiza pozwoliła badaczce wysnuć wnioski, iż dysydenci, posługując się zróżnicowanymi formami komunikacji, podejmują aktywności o zróżnicowanym charakterze, a także, że efekty stosowania technologii komunikacyjnych nie są uniwersalne i niezmiennie w czasie. Niezwykle istotne jest zdaniem Katrin Voltmer badanie wzajemnego oddziaływania pomiędzy starymi i nowymi mediami w kontekście aktywizowania różnych grup i jednostek.

Następna sesja plenarna poświęcona była prezentacji celów działania, struktury i historii międzynarodowych stowarzyszeń grupujących badaczy zajmujących się komunikacją polityczną. Jak zaznaczyła na wstępie Bogusława Dobek-Ostrowska – przewodnicząca obrad tej sesji – wymiana doświadczeń, śledzenie dokonań naukowych i postępów badawczych czynionych przez bardziej dojrzałą naukę zachodnią, cieszącą się zasłużonym prestiżem i uznaniem, z pewnością przyczyni się do rozwoju badań politycznego komunikowania w Europie Środkowej i Wschodniej. Swoimi spostrzeżeniami w tej sesji podzielił się Philippe Maarek reprezentujący IAMCR (International Association for Media and Communication Research), Dominic Wring przedstawiciel władz IPSA (International Political Science Association) oraz Katrin Voltmer z ECREA (European Communication Research and Education Association). Ponadto głos zabrała Agnieszka Stępińska, referując zagadnienia związane z funkcjonowaniem Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej.

Ostatnim punktem programu czwartkowych obrad była prezentacja książki *Making Democracy in 20 years. Media and Politics in Central and Eastern Europe*, przygotowanej pod redakcją Bogusławy Dobek-Ostrowskiej i Michała Głowackiego.

Drugi dzień konferencji upłynął uczestnikom pod znakiem dyskusji panelowych zogniskowanych wokół poszczególnych zagadnień tematycznych. I tak oś panelu 1. stanowiło zgaśnięcie wpływu nowych mediów na od-

biorców. Paneliści podjęli próbę ujęcia tego problemu, wskazując potrzebę modyfikacji tradycyjnej perspektywy badawczej – tak, aby sprostać wyzwaniom związanym z przemianami komunikowania politycznego dyktowanymi obecnością nowych technologii. Ewa Nowak, jedna z panelistek, zwróciła uwagę na następującą stopniowo zmianę relacji pomiędzy agendą polityczną a mediami, która nie ma już jej zdaniem charakteru jednokierunkowej zależności. Inny wątek poruszyli natomiast Michał Meina i Wojciech Walczak – analitycy skupili swoją uwagę na zagadnieniach metodologicznych związanych z prowadzeniem badań Internetu.

Uczestnicy panelu 2. analizowali kwestie strategii komunikacyjnych stosowanych przez posłów Parlamentu Europejskiego, zwłaszcza rolę Internetu w prowadzeniu kampanii wyborczych. W swojej prezentacji Karolina Koc-Michalska i Darren G. Lilleker przedstawili wyniki prowadzonych przez siebie badań komunikacji online, polegających na analizie stron internetowych europarlamentarzystów. Jürgen Wilke zaś, referując niemieckie doświadczenia w tym zakresie, wskazywał na rosnącą rolę Internetu w kampaniach wyborczych do Parlamentu Europejskiego.

Równie ciekawą wymianę spostrzeżeń i wniosków przyniosły obrady panelu 3., poświęconego wpływowi kultury popularnej na życie polityczne. Jego uczestnicy mieli doskonałą okazję, by skonfrontować obserwowane w swoich krajach zjawiska i prawidłowości. I tak, odwołując się do koncepcji R. Entmana i K. Riegerta,

Dorota Piontek i Karolina Churska-Nowak przeprowadziły studium przypadku dwóch popularnych polskich programów telewizyjnych: *Szymon Majewski Show* i *Kuba Wojewódzki*. David Jackson w oparciu o przeprowadzone badanie studentów Uniwersytetu Bowling Green State w Ohio podjął próbę odpowiedzi na pytania, dotyczące wpływu celebrytów na aktywność polityczną młodych ludzi. Jakub Nowak analizował zaś zmiany komunikowania politycznego w zakresie cyrkulacji informacji pomiędzy tradycyjnymi mediami a mediami społecznościowymi. Z kolei Renata Matkeviciene swoją uwagę skupiła na wizerunku polityków startujących w wyborach do władz lokalnych na Litwie w lutym 2011 roku.

W drugim dniu obrad konferencji ponownie tematem dyskusji była rola nowych mediów w procesie demokratyzacji. Kwestię tę szeroko analizowali uczestnicy panelu 4A i 4B. Przedmiot rozważań stanowiły nie tylko niedawne wydarzenia w Tunezji, Egipcie czy Syrii, ale także doświadczenia obywateli Zimbabwe, o których mówił Tendai Joseph Chari, problemy związane z funkcjonowaniem mediów w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, które przedstawił w swoim wystąpieniu David Burns oraz refleksje Wijayanto dotyczące roli indonezyjskich mediów w ograniczaniu korupcji. Jednakże pytania, które zrodziła analiza poszczególnych przypadków, dotyczyły także zagadnień i zjawisk o szerszym zasięgu, w tym kwestie odpowiedzialności mediów (stanowiące przedmiot rozważań Michała Głowackiego i Michała Kusia), ich wiarygodności, roli

dziennikarstwa online, jego znaczenia jako alternatywnego źródła informacji oraz rozwoju technologii komunikacyjnych jako czynnika sprzyjającego zmianom politycznym (temu problemowi poświęcone było wystąpienie Roberta Imre).

Ideą panelu 5A i 5B było stworzenie uczestnikom przestrzeni do spojrzenia na zagadnienie nowych mediów z różnorodnych perspektyw badawczych, obejmujących perspektywę retoryczną, zagadnienia z obszaru psychologii polityki czy ról społecznych. W ramach tych dyskusji swoje wystąpienie zaprezentowali m.in. badacze ze Słowacji – Lucia Spálová, Peter Szabo i Peter Mikuláš, Węgier – Petra Aczél, jak i polscy badacze – Magdalena Basiak oraz Jacek Wyszyński.

W drugim dniu konferencji nie zabrakło także okazji do przyjrzenia się prawidłowościom z zakresu komunikowania politycznego na poziomie lokalnym. Te zagadnienia w swoich wystąpieniach poruszali badacze biorący udział w panelu 6. Dimitra Milliona przedstawiła wyniki badań swojego zespołu, które ujmowały aktywności komunikacyjne Internautów w kategoriach praktyk obywatelskich. Zaprezentowano kilka interesujących kazusów komunikacji politycznej zrealizowanych na poziomie lokalnym z uwzględnieniem kontekstu narodowego (Anna Przybylska zreferowała doświadczenia polskie, Ewa Krzątała-Jaworska francuskie, natomiast Ilo-na Biernacka-Ligieza norweskie). Eugenia Lazaricheva natomiast przedstawiła krótką analizę porównawczą narzędzi e-demokracji stosowanych w Europie Wschodniej i Zachodniej.

Panel 7A poświęcony był praktyce komunikacji politycznej w erze nowych technologii i koncentrował się wokół prezentacji badań empirycznych w tym obszarze. Bartłomiej Biskup omówił wyniki swoich badań nad doradztwem w zakresie komunikacji politycznej – wskazał jego specyfikę i efektywność w polskich warunkach. Monika Kaczmarek-Śliwińska i Jacek Pyżalski prześledzili szanse i zagrożenia aktywności polityków w sferze *social media*, opierając się na obserwacjach działań polskich polityków na portalu Facebook.

Podczas prezentacji i dyskusji w ramach panelu 7B omawiano specyfikę komunikacji politycznej w Rosji i Uzbekistanie. Alina Vladimirova opisała rolę blogów jako narzędzia marketingu politycznego w Rosji, wskazując jednocześnie, że ich miejsce i funkcję coraz częściej wypełniają profile polityków w serwisach społecznościowych. Juldiz Zarimbetova natomiast przeanalizowała, jak skomplikowane i ściśle więzi łączą partie polityczne i mass media w Uzbekistanie.

Panele 8A i 8B stały się zaś prestrzeżeniem dyskusji nad procesami wyborczymi prowadzonymi w warunkach rosnącej roli nowych mediów. Część referatów poświęcona była omówieniu wyników badań nad witrynami internetowymi partii i polityków (Andrea Burmester, Norbert Merkovity), niektóre natomiast analizowały prowadzenie kampanii wyborczej w nowych mediach w kontekście doświadczeń amerykańskich (German Espino Sanchez wskazywał na *efekt Obamy* w kampanii wyborczej w Meksyku, a Monika Koźdoń-

Dębecka porównywała kampanie prezydenckie w Polsce i w USA w latach 2003–2005). Inni referenci oceniali znaczenie Internetu jako źródła informacji wyborczej w rozmaitych aspektach (Rui Novais, Branislav Ondrášik, Leslie Tkach-Kawasaki).

Paneliści ostatniej sesji – 9A i 9B – zastanawiali się nad uwarunkowaniami prowadzenia kampanii wyborczych w Internecie w poszczególnych kontekstach narodowych. Paweł Baranowski analizował witryny internetowe polskich partii politycznych podczas kampanii parlamentarnej 2011 r. w aspekcie technologicznych funkcjonalności i merytorycznej zawartości. Dwóch badaczy odniosło się w swoich referatach do doświadczeń rumuńskich: Adriana Stefanel mówiła o typie *obywatela 2.0*, który, dokonując swoich wyborów politycznych w kreatywny sposób, posługuje się nowymi technologiami, natomiast Antonio Momoc analizował marketing mediów społecznościowych ujęty jako narzędzie kandydatów posługujących się dyskursem populistycznym.

W sesji plenarnej zamykającej obrady konferencji zaprezentowano dwa wystąpienia. Nico Carpentier scharakteryzował rolę European Communication Research and Education Association (ECREA) w europeizacji studiów nad mediami i komunikacją, a Garegin Chugaszyan omówił zagadnienie nowej architektury demokracji oraz znaczenie szerokiego rozumienia polityki i roli mediów społecznościowych w tym kontekście.

Na koniec warto podkreślić, że uczestnicy konferencji nie tylko wyrazili aprobatę i radość z racji tego

naukowego spotkania, ale także zadowolenie z jego owoców – wysoko oceniono poziom merytoryczny obrad i dyskusji, a także precyzję organizacyjną. Badacze niemal jednomyślnie wskazywali, że wydarzenie to było dla nich doskonałą okazją do wymiany

doświadczeń, ale również, iż dało ono nowe impulsy do badań nad mediami i komunikacją polityczną.

*Adrianna Chibowska,
Karolina Brylska*